

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу
"Геодемографія з основами географії населення"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3,0; годин - 90; змістовних модулів - 2
Семестр, рік навчання	6/3
Дні, час, місце	за розкладом занять
Викладач (-і)	Куделіна Світлана Борисівна, старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Контактний телефон	
E-mail	geotourism@onu.edu.ua
Робоче місце	кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	Очні консультації: 1 год. Онлайн-консультації: ZOOM

КОМУНІКАЦІЯ

Заняття в аудиторії за розкладом. В позааудиторний час студенти можуть поставити питання під час консультації. Інші види комунікації: очна та онлайн консультації за розкладом.

e-mail: geotourism@onu.edu.ua

телефон:

соціальні мережі: Вайбер, Telegram (за номером телефону)

аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни – просторово-часові особливості геодемографічних процесів в світі та Україні.

Пререквізити курсу:

Рівень засвоєння змісту дисципліни «Геодемографія з основами географії населення» значно підвищиться, якщо здобувач освіти опанував знання, уміння й навички таких дисциплін як: «Основи суспільної географії», «Основи регіоналістики», «Соціальна географія», «Основи урбаністики», «Регіональна економічна і соціальна географія», «Географія світового господарства».

Постреквізити курсу:

Навчальна дисципліна " Геодемографія з основами географії населення" вивчається у шостому семестрі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, тому знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення дисципліни потрібні для вивчення таких дисциплін як: «Економічна і соціальна географія України», «Глобалістика та регіональна інтеграція», «Етногеографія», «Регіоналізація Європейського простору», «Стратегічне планування розвитку регіонів», «Просторове планування в територіальних громадах».

Мета курсу: поглиблення і розширення теоретичних знань, вмінь та практичних навичок здобувачів освіти у питаннях дослідження просторово-часових особливостей демографічних процесів в світі та Україні у взаємозв'язку з соціальними явищами та рівнем економічного розвитку.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів із питаннями, що стосуються об'єкта, предмета, законів і закономірностей, особливостей історичного розвитку та головних наукових положень геодемографії та географії населення;
- розглянути концепції геодемографічних процесів;
- вивчити методики комплексного соціально-географічного аналізу територіальних демовідтворювальних систем різного рівня (зокрема, регіонального, національного);
- висвітлити риси та фактори геодемографічних процесів у світі та Україні;
- вивчити просторово-часові особливості демографічних процесів у світі;
- визначити ключові демографічні проблеми України, їх регіональні особливості.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- сутність та місце геодемографії та географії населення в системі географічних наук, їх зв'язок з суспільною географією та іншими науками;
- значення термінів, що використовуються у геодемографії, географії населення та суміжних науках;
- особливості розвитку демографічних процесів на різних етапах історичного розвитку;
- роль природно-географічних чинників в формуванні населення та геодемографічних процесах;
- поняття про структуру та рух населення;
- особливості розміщення населення світу та окремих регіонів і країн.

вміти:

- розрізняти предмет вивчення геодемографії та географії населення;
- виявляти закономірності розвитку досліджень геодемографії та географії населення;
- аналізувати характер впливу технологічних укладів та способів ведення господарства на розвиток населення на різних етапах розвитку суспільства;
- визначати вплив природно-географічних факторів на геодемографічні процеси;
- виявляти вплив природних умов на особливості розселення населення та формування й розвиток систем розселення;

- володіти методами геодемографічних досліджень, застосовувати математико-статистичні методи для відбору, обробки та аналізу геодемографічної інформації;
- аналізувати геодемографічні процеси у світі та в окремих регіонах і країнах.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (24 год.) та практичних занять (22 год.), організації самостійної роботи студентів (44 год.) на денному відділенні та у формі лекцій (12 год.) та практичних занять (6 год.), організації самостійної роботи студентів (72 год.) на заочному відділенні.

Основна підготовка студентів здійснюється на лекціях та практичних заняттях, але значна частина покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру.

Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: Лекції (проблемні, лекції з аналізом конкретних ситуацій), розповідь, пояснення, бесіда, інструктаж, обговорення проблемних ситуацій, ситуаційне навчання тощо. Ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), демонстрація, метод безпосереднього спостереження. Тренувальні вправи; розв'язання розрахункових задач; практичні роботи; виконання дослідів; метод проєктів; виконання індивідуальних завдань, самостійного опрацювання нового матеріалу, в тому числі із використанням Інтернет – ресурсів.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття, суть, предмет, задачі та джерела інформації.

Тема 2. Становлення і розвиток геодемографії та географії населення.

Тема 3. Динаміка чисельності населення.

Тема 4. Відтворення населення. Природний рух населення.

Тема 5. Статеві-вікова та шлюбно-сімейна структура населення.

Тема 6. Міграції населення.

Тема 7. Расовий, етнонаціональний, мовний та релігійний склад населення.

Тема 8. Соціальний склад населення. Рівень освіти. Працересурсний потенціал.

Тема 9. Розселення населення та його форми.

Тема 10. Демографічні концепції, політика, прогнозування.

Перелік рекомендованої літератури

1. Анісімова Г.М., Молнар Й.Й., Молнар Д. С.С. Географія населення: курс лекцій. Ужгород: СП ПоліПринт, 2012. 212. с.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 256 с.
3. Доценко А. І. Територіальна організація розселення (теорія та практика). К.: Фенікс, 2010. 536 с.
4. Мельник І. Г. Основи демографії: навч.-метод. посіб. Луганськ Видво ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 127 с.

5. Підгорний А.З. Демографічна статистика: навч. посіб. Одеса: ОДЕУ, 2010. 165с.
6. Слащук А. М., Поручинська І. В. Географія населення з основами демографії: Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів денної та заочної форм навчання. Луцьк. 2022. 35 с.
7. Топчієв О.Г., Яворська В.В., Дімова Н.В. Геодемографія: регіональний демографічний розвиток України. Одеса: ВМВ, 2014.
8. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, контрольні письмові роботи за змістовими модулями, оцінювання виконання індивідуальних завдань, оцінка за семінари, оцінювання захисту результатів практичних робіт, оцінювання рефератів та доповідей.

Підсумковий контроль. Формами підсумкового контролю в рамках дисципліни є іспит в усній формі.

Оцінювання знань (розподіл балів) здобувачів вищої освіти.

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							Індивідуальне самостійне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10	30	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
Контрольна робота за змістовим модулем 1-5					Контрольна робота за змістовим модулем 2 -5							

Здобувач вищої освіти може отримати додаткові (бонусні) бали за мультимедійні презентації на практичних заняттях (10 балів).

Самостійна робота студентів.

Формами самостійної роботи є опанування питань з підготовки до практичних (семінарських) занять, написання рефератів з теми або вузької проблематики. Методи контролю рефератів – доповідь з презентацією. За підготовку рефератів з презентацією (10 балів).

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика курсу визначається чинними нормативними документами/ Положеннями ОНУ імені І. І. Мечникова.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є: використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі; використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо); проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

Політика щодо відвідування та запізень: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Запізнення на заняття неприпустимі.

Мобільні пристрої: Під час практичних (семінарських) занять можливе використання технічних засобів (телефонів, смартфонів, планшетів тощо).

Поведінка в аудиторії: На заняттях заохочується активна участь; чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи; брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи); виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.